

SLOVO ÚVODEM

Vážení čtenáři,

začátkem prázdnin se na pultech znojemských knihkopců objevila nová turistická mapa Gránického údolí a Karolininých sadů v měřítku 1:5000. Jedná se o velmi podrobné mapové dílo věnované lesoparku v bezprostředním okolí města Znojma (který částečně zasahuje i do Národního parku Podyjí). Mapa je doplněna velmi obsáhlou textovou částí, autory těchto textů jsou vedle členů stávajícího znojemského okrašlovacího spolku i další znojemští odborníci (především historici a přírodovědci).

Zmíněná mapa je jedním z výsledků již dlele trávajícího úsilí znojemského okrašlovacího spolku o zušlechtnění krajiny bezprostředního znojemského okolí a vlastně i samotného města Znojma. Činnost současného spolku byla obnovena v 90. letech minulého století a navazuje na činnost tzv. Zalesňovacího a okrašlovacího spolku ve Znojmě, který zde působil již od roku 1878. O některých počínech současného spolku, který logicky působí i na území Národního parku Podyjí, jsme informovali na stránkách Podyjského listí i v předchozích letech (např. znovuoobnovení Vrbkova kamene na Kraví hoře na podzim 2006).

Správa Národního parku Podyjí si velmi váží činnosti obnoveného Okrašlovacího spolku ve Znojmě. Je dobré, že tato zájmová organizace navázala na úsilí významných znojemských občanů a snaží se přibližně o to, o co usilovali už jejich předchůdci před více jak 100 lety, tedy zušlechtit své okolí a snažit se o hezčí a příjemnější podobu míst, kde žijeme či která velmi často navštěvujeme. Přejeme tedy členům spolku hodně elánu do další činnosti a rádi jim necháváme prostor v nejnovejším čísle našeho informačního zpravodaje. U jednotlivých příspěvků neuvádíme autora, příspěvky nám dodal současný předseda spolku MUDr. Lubomír Černošek, který je napsal buď sám a nebo ve spolupráci s dalšími členy spolku.

Jan Kos
redakce Podyjského listí

ZAJÍMAVOSTI PODYJÍ

Okrašlovací a zalesňovací spolek ve Znojmě

„Okrašlovací a zalesňovací spolek ve Znojmě byl založen roku 1878 a zasloužil se o zalesnění holých skal v bližším i vzdálenějším okolí města, vybuodoval cesty a odpočinková místa. Svou pozornost vždy zaměřoval také na ochranu přírody a ptactva, stejně jako se snažil prospívat včelařům a chovatelům bource morušového. Zřídil překrásná vyhlídková místa a tím za padesát let své existence výrazně přispěl ke zkrášlení města i jeho okolí. Ale také pro rozvoj turistiky toho vykonal nemálo. Zřídil ukazatele cest, staral se o značkování cest a ještě roku 1922 přispěl k obnovení rozhledny na Králově stolci.

Ve městě i v okolí založil sady, například zahradu tehdejšího měšťanského spolku. Dále vysadil stromy kolem mikulášského a michalského kostela, na Kopalově náměstí, na Neustiftu, u bývalého rybníčku Rosschwemme, na Drážní ulici, na Napajedlech, na starém dobytčím trhu, podél cesty do Lesek a k Steidlově továrně a další až do Dobšic, na Vídeňské ulici, na Burgbergu, na Soudním vrchu, v Gránicích, na Velké a Malé Kraví hoře (Městský lesík), na vojenské střelnici v Podyjí, v Mločím údolí a u Suchohrdel. Zřídil spojovací cestu mezi Burgbergem a Karolininými sadu – Muckweg a nádherné cesty v Gránicích a v Mločím údolí. Když roku 1887 zničil lesní požár porost na levobřežním svahu Gránického údolí, spolek jej opět zalesnil, upravil zde cesty a pěšiny, položil mosty a lávky a proměnil tak celé údolí v místo vhodné k procházkám i k odpočinku. To bylo možné zejména po roce 1889, kdy byla odtud přeložena vojenská střelnice na Šextenberg (Načeratický kopec) a spolek vykoupil od drobných vlastníků pozemky na dně údolí. Pan Kerneker daroval spolku své louky, které ležely v tomto prostoru.

Pět cest v Gránicích bylo pojmenováno po zasloužilých mužích Okrašlovacího spolku. Byli to Anton Brosch, Leopold Ritter von Haberler, Ferdinand Kerneker, Franz Lerch a Adolf Oborny. O nejnovější cestu se zasloužil 24. pěší (střelecký pluk) a pro-

to nese jeho jméno. Útulna v Gránicích je pojmenována po Gottfriedu Tkany. Rovněž v Městském lesíku stojí prostorná útulna. Je pojmenována po svém staviteli Schweierhoferovi. Dřívější Císařský kámen v Městském lesíku byl věnován zasloužilému členu Romualdu Hochbergerovi. V horní části Gránic byl zřízen Piwetzův pramen. Od roku 1921 se na činnosti spolku podílejí i Češi.“

Anton Vrbka: Gedenkbuch der Stadt Znaim, 1927, kapitola: Zalesňovací a okrašlovací spolek ve Znojmě, přeložil Jiří Svoboda, 1992.

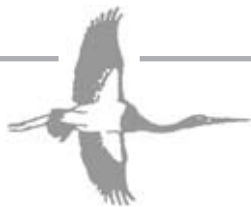
Tak popisuje kustod znojemského muzea Anton Vrbka aktivity Zalesňovacího a okrašlovacího spolku ve Znojmě od jeho vzniku až do 20. let dvacátého století. Je zřejmé, že Gránický lesopark vznikl úžasným úsilím mnoha známých i neznámých lidí, kteří zejména ve druhé polovině 19. a první polovině 20. století dotvořili příměstskou krajinu k romantickým vycházkám a výletům. Dnešní stav Gránic, který nám přijde tak samozřejmý, se tvořil více než 100 let a současný Okrašlovací spolek si vytkl za cíl tento odkaz dále zachovat a rozvíjet.

Původní Kernekerův kámen v Gránicích

Obsah:

Slovo úvodem ...	1	Místní turistické okruhy v Gránicích	2-3
Okrašlovací a zalesňovací spolek ve Znojmě	1	Kernekerův kámen v Gránicích	3-4
Jak vznikala mapa Gránic	2	Kalendář vycházek pro veřejnost	4

Jak vznikala mapa Gránic

V roce 2002 pořádala Správa Národního parku Podyjí vycházku s názvem „Známé- neznámé Gránice“, kterou připravil PhDr. Jan Kozdas. Té se zúčastnili i mnozí členové Okrašlovacího spolku.

Obal mapy Gránic

Po jejím skončení jsme se všichni shodli, že Gránice vlastně vůbec neznáme.

Z tohoto (ne-)poznání se začala rodit myšlenka toto údolí znovu objevit i pro širší veřejnost a vydat „něco o Gránicích“. Začala se rodit koncepce zařadit Gránice znovu do historických souvislostí, objevit zapomenuté lidi, zapomenuté cesty v údolí a znovu zmapovat původní historii Okrašlovacího a zalesňovacího spolku. Vznikl koncept mapy Gránic.

Město Znojmo poskytlo část finanční dotace a ve spolupráci s Klubem českých turistů, Správou Národního parku Podyjí, odbornými pracovníky Jihomoravského muzea ve Znojmě a Národního památkového ústavu v Brně vznikly články o historii, geologii, zoologii a botanice Gránic. Byl objeven rozsáhlý archiv původního Zalesňovacího a okrašlovacího spolku a členové Klubu českých turistů vytipovali a v terénu označili nové místní turistické okruhy.

Mapa se tedy skládá ze dvou částí: vlast-

ní mapy s popisy tras a významných míst na jejím rubu s historickými i současnými fotografiemi a z vložené textové brožury.

Mapa byla dokončena v prosinci 2007 (výrobce Trasa Praha s.r.o. a tiskárna Pozořice u Brna) a před zahájením turistické sezony v květnu 2008 slavnostně pokřtěna v důstojném prostředí Znojenské Besedy.

V současné době je možno ji zakoupit ve vybraných knihkupectvích ve Znojmě, v některých penzionech a informačních střediscích (Znojmo, Čížov, Vranov nad Dyjí).

Pokřtění mapy Gránic vodou z Pivcova pramene

Místní turistické okruhy v Gránicích

Gránicemi a pod Znojmem již dříve vedly čtyři dálkové turistické trasy Klubu českých turistů. Jsou tradičně značeny vodorovným barevným pruhem (tzv. pásové značení). Nejnovější je žlutá značka, nově vyznačená v roce 2007 a vedoucí po pravém břehu Dyje nad znojenskou přehradou do Národního parku Podyjí na státní hranici s Rakouskem

u Hnanic (podrobnosti o těchto trasách jsou v mapě KČT č.81 „Podyjí a Vranovská přehrada“, s měřítkem 1:50 000).

V souvislosti s vlastní mapou Gránic v měřítku 1:5000 bylo nutno vyznačit i tzv. místní turistické okruhy, které by návštěvníkům usnadnily putování gránickým lesoparkem. Navíc taková nabídka v bezprostředním

okolí Znojma stále ještě chyběla. Proto se vydavatel mapy Gránic, Okrašlovací spolek ve Znojmě rozhodl oslovit Klub českých turistů a z oboustranných konzultací vznikly čtyři místní turistické okruhy. Na jejich tvorbě se významně podíleli ing. Milan Pernica, CSc. z Jihomoravské oblasti KČT v Brně. Vlastní značení v terénu obětavě provedl Mgr. Jiří Mikulíč s manželkou z KČT Znojmo. Značení je již hotovo, jen do budoucna bude potřeba ještě umístit směrové tabule a tabulky s označením některých významných míst.

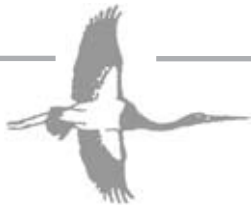
Místní značení se od pásového (dálkového) liší tím, že je označeno dvěma do sebe vsazenými trojúhelníky a trasa tvoří uzavřený okruh.

Základní východiště všech turistických okruhů je u brány znojenského pivovaru na ulici Přemyslovců. Odtud návštěvníka vedou čtyři barevné trasy do Gránic a Karolininých sadů, většinou po chodnicích vytvořených a upravených bývalým Zalesňovacím a okrašlovacím spolkem.

Červená značka vede návštěvníka zajímavou cestou přes vyhlídku na konci ulice Přemyslovců dolů k potoku, ale ne přímo Gránickou ulicí, nýbrž odbočkou přes „Cestu 24.pluku“ tunelem ve skále. Je to zajímavé technické dílo, vytvořené vojáky 24.pluku

Kamenná smýčka – kombinace tunelu a mostku – na cestě z Gránic na Hradiště

v roce 1930. Tato cesta vede až ke Gránickému potoku na druhé východiště tras u začátku křížové cesty a odtud dál „Jubilejní cestou“. Ta byla vytvořena znojemskými Němci na počest 10. výročí vzniku republiky, jako tehdejší výraz loajality a dobrého soužití. (Je třeba poznamenat, že Češi k tomuto výročí založili Jubilejní-Hybešův sad).

Červená trasa vede dále až na Hradiště a odtud dolů serpentinami na stráni naproti znojemskému hradu znovu do Gránického údolí. Na ní je další půvabná technická zajímavost - kamenná smyčka - kombinace krátkého tunelu a mostku z velkého kamenného bloku, převádějícího tak cestu na vyšší terénní úroveň. O této smyčce složil krátkou

Tunel ve skále na „Cestě 24. pluku“ z roku 1930

vtipnou báseň kněz a příležitostný básník, rodák z Ludvíkova pod Smrkem na Liberecku, Josef Bergmann, který byl v březnu 1897 jmenován administrátorem křížovnického proboštvství na Hradišti. Setrval zde dva roky a za tuto dobu stačil vydat dvě básnické sbírky, dokazující, jak se dokázal sžít se znojemským prostředím.

Smyčka

*Z údolí se na Hradiště
pláží cesta jako had
vidíš z ní hrad, řeku, skály,
se Znojem má spojovat.*

*Funiš jako při rozcvičce
krásu vnímáš ze všech sil.
Najednou se octneš v smyčce-
vtipálek ji nastražil.*

*Neutíkej!-Vždyť zadrhnout se
může smyčka kamenná.
podobná jistota v žití-
to byla by věc příjemná!*

Tuto báseň i mnohé další přeložil z němčiny Jiří Svoboda již před pětadvaceti lety a letos na jaře poezii Josefa Bergmanna vydal Spolek přátel Hroznové kozy ve Znojmě.

Ale zpět k turistickým cestám.

Modrá značka místního značení vede návštěvníka po pravém břehu Gránického potoka tzv. „Broschovou cestou“ kolem Spáleného mlýna s možností občerstvení, přes klenutý barokní kamenný most ze 17. století starou hradišťskou cestou nahoru, kolem velkomoravských valů, vypadajících jen jako obyčejné násypy až na vyhlášenou archeologickou

lokalitu a sídlo Křížovníků s červenou hvězdou na Hradišti, s nádherným výhledem na historické Znojmo na protější skále. A potom dolů tradiční křížovou cestou s obnovenými čtrnácti zastaveními.

I zelená značka vede na Hradiště, ale delší cestou (je nejdelší z tras - 5,6 km), kolem Gránického potoka ke kapličky Samaritánka, na hradišťské terase kolem „kamenných oveček“ ke kapli sv. Antonína Paduánského.

Poslední, žlutá trasa, jde od pivovaru starým městem, Karolininou branou vytvořenou v roce 1824 a nazvanou po císařovně Karolíně, manželce císaře Františka I. Tudy vlastně tehdejší znojemští občané vykořičili do přírody na svahy pod Znojemem a kolem hradu postupně vybudovali síť cest s altány a rondely a konečně roku 1923 spojili Karolininy sady s Gránicem tzv. Muckovou cestou.

Po ní půjde i náš turista, aby obdivoval překrásný výhled na protější Kraví horu, která již patří do Národního parku Podyjí a obějde celý znojemský hrad nad Gránickým potokem cestou z roku 1880.

Je to první velká cesta v Gránicích zbudovaná Zalesňovací a okrašlovacím spolkem, později nazvaná „Oborného cesta“. Vede až k vyhlídce na ulici Přemyslovců u dnešního muzea.

Tato vyhlídka je vlastně druhým vstupem z města do okolní přírody. Byla vytvořena v roce 1874. Zde je třeba poznamenat, že všechny aktivity a hlavně tento vstup do Gránic bezprostředně vedl k vytvoření Zalesňovacího a okrašlovacího spolku ve Znojmě. Jeho stanovy byly schváleny 4. července 1878 a první valná hromada se konala 5. srpna 1878. Letos je to již 130 let od jeho založení.

Kernekervův kámen v Gránicích

Asi uprostřed mezi začátkem křížové cesty a Spáleným mlýnem, na cestě kolem pravého (hradišťského) břehu Gránického potoka se na malé vyvýšenině povalovalo několik větších i menších plochých kamenů. Na jednom z nich byl již téměř nečitelný nápis.

Tak po válce dopadl pomník jednoho z významných občanů města Znojma-Ferdinanda Kernekera. Kdo byl vlastně Ferdinand Kerneker?

Narodil se ve Znojmě 8.10.1814 a patřil mezi německé pokrokově a svobodně smýšlející lidi. Byl poradcem i mecenášem znojemského městského muzea, stál u založení Zalesňovacího a okrašlovacího spolku, byl i jeho druhým předsedou v letech 1886 až 1895. Měl výrazné sociální cítění, založil Nadaci pro ostýchavé chudé (tj. pro ty, kteří se ostýchali žebrot) a také Nadační dům Ferdinanda Kernekera (na Dolním, dnes Masarykově náměstí, č.6). Tato

nadace se spolu s bývalou Haukovou nadací řadila mezi znojemské nejvýznamnější. Za tyto zásluhy a charitativní činnost mu rakouský císař František Josef I. v roce 1866 propůjčil zlatý záslužný kříž s korunou.

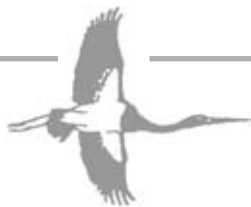
Kerneker byl také činný v obecním zastupitelstvu, byl ve výboru stavební sekce, potom se stal i členem rady města. Vděk města byl posléze vyjádřen i pojmenováním jedné z ulic – Kernekerstrasse (dnes ulice Rooseveltova), Zalesňovací a okrašlovací spolek po něm nazval jednu z cest v Gránicích (Kerneker-Weg) a k jeho 85. narozeninám mu umístil u Gránického potoka pamětní kámen.

Po jeho smrti (o rok později, 18.9.1900) přidali na kámen desku s nápisem „Zu Ehren Ferdinand Kerneker“ (K počtě F. K.).

Protože se dochovala předválečná fotografie tohoto místa, vznikla v nynějším Okrašlovacím spolku myšlenka kámen obnovit a památ-

Ferdinand Kerneker (1814 – 1900)

pokračování ze str. 3

ku Ferdinandu Kernekera připomenout. Po domluvě s místním kameníkem Daliborem Dolejším došlo k obnově Kernekerova kamene v dubnu 2008 a to na původním místě, navíc i s obnovou nápisu Kerneker-Weg na protější straně potoka.

Na závěr přetiskujeme článek ze Znaimer Wochenblatt ze dne 19. září 1900 napsaný k úmrtí Ferdinandu Kernekera (z němčiny přeložil Karel Jakl).

Ferdinand Kerneker

„Čestný občan města Znojma, pan Ferdinand Kerneker, který zesnul dne 18. září v ranních hodinách ve vysokém věku 86 let, věnoval svůj dům na Dolním náměstí, své pozemky a své jmění v hotovosti – v ušlechtilém potvrzení vznešeného smyslu pro obecní blaho – po polivinách občanské nemocnici

Stav Kernekerova kamene před obnovou v březnu 2008

Obnovený Kernekerův kámen – duben 2008

a nadací, jejíž výtěžek (úroky) se mají rozdělit každoročně v den úmrtí zesnulého mezi stydlivými chudáky. Požitkem z dědictví případně vdově paní Anežce Kernekerové, po jejím úmrtí mají vstoupit v platnost tyto velkolepé nadace. Jménem Ferdinandu Kernekera, jednoho z nejušlechtilějších zakladatelů nadací, bude tímto uchováno na staletí. Dům má zůstat navždy majetkem nadací a bude zván „Nadační dům Ferdinandu Kernekera“. Tímto si pan Ferdinand Kerneker, jehož jméno bude obzvláště s Gránickým parkem, s jeho vlast-

ním výtvořem, navždy spojeno, nový pomník vybudoval. Pozdější generace si stále budou vyprávět o tom upřímném, německém, svobodomyšlném občanovi, který trvale odhodlaně hájil pokrok ve svém otcovském městě, který svůj vřelý vztah k otčině a své zlaté srdce pro chudé a ubližované skrze věnování svého celého majetku v poslední vůli důrazně prokázal. Jeho jméno budiž vždy vzpomínáno s úctou.“

Znaimer Wochenblatt dne 19. září 1900

PŘIPRAVILI JSME PRO VÁS

Kalendář vycházek pro veřejnost

Září

13. 9. sobota – Za hmyzem na Havranické vřesoviště

Vedoucí: Václav Křivan – Český svaz ochránců přírody

Sraz: 9,00 Popice, u fary

Trasa: Popice – Havraníky – Hnanice a zpět, cca 6 km lehkým terénem s návratem do 14,00.

Doporučené vybavení: terénní obuv, svačina
Zaměření: hmyz konce léta, péče o nelesní stanoviště, pastva

27. 9. sobota – Kde přitéká Dyje na Moravu?

Vedoucí: Martin Škorpič – Správa Národního parku Podyjí

Sraz: 9,00, most přes Dyji na silnici z Podhradí do Uherčic (cca 3 km nad Podhradím)

Trasa: od mostu podél řeky, skály na Bílém křížu a zpět cca 6 km náročným terénem.

Doporučené vybavení: terénní obuv, svačina
Zaměření: botanika, zoologie, geologie, historie

Říjen

11. 10. sobota – Putování po historických sídlech a hradech v údolí řeky Chuby (Kamptal – Dolní Rakousko)

Vedoucí: Jiří Kacel – Gymnázium a Střední odborná škola pedagogická Znojmo, Zdeněk Čížmář – Ústav archeologické památkové péče

Sraz: 8,00 Znojmo, parkoviště u zimního stadionu

Trasa: Znojmo – Horn – Altenburg (benediktýnské opatství) – Kamegg (hradní zřícenina) – Stallegg (hradní zřícenina) – oběd u Grázla v Mörtersdorfu - Gars (babensberský hrad a kostel) – Thunau (hrad, archeologické naleziště, hradisko Schanzberg, Schimmelsprung) - Znojmo

Doporučené vybavení: dobrá obuv, občerstvení na celý den

Poznámka: nutná předchozí přihláška do 1.10.2008 u Petry Formanové (e-mail: form-

anova@nppodyji.cz, tel: 515 282 257)

Vstupné: 150,- (zahrnuje úhradu dopravy autobusem)

Zaměření: drobné památky Dolního Rakouska

25. 10. sobota – Podzimmím lesem

Vedoucí: Jaroslav Ponikelský – Správa Národního parku Podyjí

Sraz: 9,00 Havraníky, před bývalou školou č.p.13 (vedle kostela)

Trasa: Havraníky - lesy mezi Papírnou a Sealsfieldovým kamenem - Popická kaple - Havraníky, cca 10 km středně náročným terénem, s návratem do 15,00

Doporučené vybavení: terénní obuv, svačina

Zaměření: zásady péče o les v NP Podyjí, ukázky cenných lesních společenstev

Podyjské listy – Zpravodaj Správy Národního parku Podyjí, ročník 9., č. 2/2008 ° **Vydává:** Správa Národního parku Podyjí, Na Vyhliďce 5, 669 01 Znojmo ° **Redakce:** Jan Kos ° **Spolupráce:** Lubomír Černošek (Okrašlovací spolek ve Znojmě) ° **Fotografie:** Archiv Josefa Vlasáka, Lubomír Černošek, Karel Jakl, Jana Lorenzová ° **Grafická úprava a sazba:** SCHNEIDER CZ graphic&design, s.r.o., e-mail: info@grafickadiilna.com ° **Tisk:** Tiskárna POINT CZ, s.r.o. ° **Náklad:** 700 výtisků ° **Vyšlo:** srpen 2008 ° Vytiskováno na 100% recyklovaném papíru. Neprodejné

RWE
Transgas Net
generální partner
Národního parku Podyjí